

## **Konstruktivismus ve výuce**

### **Tradiční pojetí výuky**

- transmise, tj. předávání hotových, logicky utříděných informací, přičemž se počítá s jejich "zrcadlovým" otiskem do mysli žáků
- nerespektuje význam zkušeností
- nerespektuje rozvoj poznání, který není dán sumou poznatků nahromaděných na sebe, ale spíše jejich kvalitou, která určuje hloubku porozumění.

#### **V tradiční škole:**

- Žák je ten, kdo nic neví a do školy přichází proto, aby se všemu naučil.
- Učitel je garant pravdy a ví a ve škole je proto, aby naučil všemu toho, kdo neví.
- Žákovo poznání se tvoří postupným kladením poznatků na sebe.

### **Konstruktivistické pojetí výuky**

#### **Konstruktivistický přístup**

- poznání je založena na aktivním a subjektivním přijímání nových podnětů
- interakce mezi dosavadním poznáním a novými podněty
- žákovy zkušenosti jsou součástí jeho poznávacích struktur

#### **V konstruktivistické škole:**

- Žák ví (ze života, z předchozí výuky), a do školy přichází proto, aby přemýšlel nad tím, co ví, aby rozvíjel své poznání.
- Učitel jako garant metody zajišťuje, aby každý žák mohl dosáhnout co možno nejvyšší úrovně rozvoje.
- Žákovo poznání se tvoří jako jeho subjektivní schémata, poznávací struktury, které se v procesu učení mění a obohacují.

#### **Principy konstruktivistického přístupu:**

- respektování přirozených procesů poznávání a učení (nic proti logice věci)
- budovat učení na vnitřním zájmu dítěte (čekáme, kdy a jak si dítě položí otázku)
- aktivizace žáků (čím méně učitel dělá, tím víc se děti naučí)

### **Důsledky konstruktivismu**

- ♦ nalezení smyslu a pochopení jevů je čistě interní záležitost žáka (určena mentální strukturou a zkušenostmi)
- ♦ ideálním případem je individuální vyučování
- ♦ učitel není zdrojem informací ale nositel motivace a metodiky (facilitátor, koordinátor)
- ♦ redukce některých obsahů vzdělávání
- ♦ zaměření na praktickou část vzdělávání a aplikaci poznatků

### Fáze konstruktivistické výuky

- ♦ Na počátku je učitelem vytvořený či vyvolaný prekoncept (pojetí) určitého fenoménu žáka
- ♦ prekoncept vstupuje do konfrontace s prameny poznání (předkládá učitel)
- ♦ různorodé, vyznačeny typické a potlačeny nepodstatné znaky
- ♦ musí respektovat učební styl žáků (vizuální / auditivní, teoretický / pragmatický)
- ♦ indukované myšlenkové operace (analýza, syntéza, zobecnění)
- ♦ zapojení informací do poznatkového systému
- ♦ konfrontace poznatků snovými informacemi,
- ♦ prekoncepty jsou potvrzeny, upraveny nebo popřeny
- ♦ ověření nového prekonceptu (pomocí praktických aplikací, vysvětlení, řešení úloh, myšlenkový experiment)

### Staré a nové paradigma vzdělávání

| <b>Transmisivní přístup<br/>(staré paradigma)</b>                                                                                                           | <b>Konstruktivistický přístup<br/>(nové paradigma)</b>                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Výuka = přenos hotových poznatků od těch, kteří vědí (z učitelovy mysli či z jiných zdrojů včetně elektronických) k těm, kteří vědí méně, a ne tak dokonale | Výuka = konstruování poznatků na základě porovnávání nových informací získaných z různých zdrojů s původními představami (prekoncepty) žáka                          |
| Učení - pasivní přijímání informací                                                                                                                         | Učení - aktivní zmocňování se informací                                                                                                                              |
| <u>Struktura (tradiční) hodiny:</u><br>opakování a (vnější) motivace<br>nové učivo<br>procvičování<br>vyhodnocení                                           | <u>Struktura hodiny (EUR):</u><br>evokace (aktivace dosavadních znalostí)<br>uvědomění (nebo budování) významu<br>procvičování a aplikace nových poznatků<br>reflexe |
| Orientace na fakta a výsledky                                                                                                                               | Orientace na porozumění učivu a jeho „uchopení“                                                                                                                      |
| Přispívá k rozvoji paměti                                                                                                                                   | Přispívá k rozvoji myšlení a tvořivosti                                                                                                                              |
| <b>Co z toho vyplývá:</b>                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                      |
| Pasivita žáků – důraz na přejímání a předávání                                                                                                              | Aktivita žáků – dialog mezi tím, jak je svět chápán žákem a jak je mu zprostředkováván                                                                               |
| Učitel je garantem pravdy                                                                                                                                   | Učitel je garantem metody (režisérem výuky)                                                                                                                          |
| Převládající typ uspořádání výuky = frontální vyučování (pokud se objevuje skupinová práce, tak pouze jako zpestření hodiny)                                | Převládající typ uspořádání výuky = skupinové vyučování (význam interakcí mezi žáky navzájem) a individuální práce                                                   |
| Kompetitivní struktura: překonej ostatní žáky, překonej své kolegy                                                                                          | Kooperativní struktura: důvěra vrstevnickým vztahům v procesech učení                                                                                                |
| Neosobní vztahy mezi aktéry učebního procesu                                                                                                                | Učební komunita (učební společenství)                                                                                                                                |
| Škola rozříd'ovací instituce                                                                                                                                | Cílem školy je rozvoj kompetencí a talentu všech žáků                                                                                                                |